

Стрельбицька Є.Р.

Одеський національний економічний університет

Науковий керівник:

Уханова І.О.

к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Одеський національний економічний університет

ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ ЗБЛИЖЕННЯ З РИНКОМ ЄС

Постановка проблеми у загальному вигляді. Транспортна інфраструктура є важливою складовою у структурі економіки України, що створює та реалізує умови для функціонування виробництва і життєдіяльності населення. Поетапно впливаючи на прилеглу територію шляхом генерування імпульсів освоєння, транспортна інфраструктура сприяє розвитку інших видів виробничої діяльності та сфери послуг, раціональному функціонуванню господарського комплексу, поглибленню спеціалізації окремих територій, розширенню зв'язків між регіонами, у підсумку підвищуючи рівень соціально-економічного розвитку країни. В свою чергу системою міжнародного транспортного сполучення є частина інфраструктури яка використовується у міжнародних перевезеннях вантажів та пасажирів. Сьогодні транспортна система більшості України характеризується диспропорціями і нерівномірністю, відсутністю ринкового механізму функціонування та управління, невідповідністю зростаючим потребам суспільства та міжнародним стандартам якості надання транспортних послуг що стало стримуючим фактором розвитку економіки.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблемами вдосконалення та розвитку транспортної інфраструктури відображені у наукових працях українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких Гольська Ю.Н., Руднева Л.Н., Антонішина Н.І., Руденко В.М., Ковбатюк М.В., Лошкарева Н.П. та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогоднішній день, потребує більш детального дослідження система міжнародних транспортних зв'язків країни.

Постановка завдання. Метою даної статті є аналіз та огляд основних аспектів функціонування та оптимізації системи міжнародних транспортних перевезень України та визначення основних напрямків її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система міжнародного транспортного сполучення України представлена такими видами транспорту як залізничний, автомобільний, водний, трубопровідний та повітряний, кожен з яких має свої переваги і недоліки, виконує певне функціональне призначення, характеризується специфічними особливостями розвитку.

Після підписання Угоди про асоціацію Україна – ЄС регулярний двосторонній діалог з питань транспорту здійснюється, зокрема, у рамках Підкомітету Україна – ЄС з питань економіки та іншого галузевого співробітництва. 16 січня 2017 року в рамках візиту в Україну Генерального Директора з питань мобільності та транспорту Європейської Комісії Х. Хололея започатковано щорічний транспортний діалог між Україною та ЄС з питань, які формують порядок денний, і які принесуть як реалізацію нових інфраструктурних проєктів, так і формування загальної транспортної стратегії ЄС та Україною. Під час візиту було підписано Домовленість між Державною Авіаційною Службою України та Європейською Комісією щодо

збіжності систем сертифікації. Цей документ стане основою для розгляду у подальшому двосторонньої Угоди з безпеки польотів (BASA) між Україною та Європейським Союзом (ЄС).

Крім того, форматом взаємодії з питань транспорту на багатосторонньому рівні є Панель з питань транспорту Східного партнерства (Тематична платформа № 2 «Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС»).

Пріоритетами співпраці в рамках транспортної панелі СхП є (рис.1):

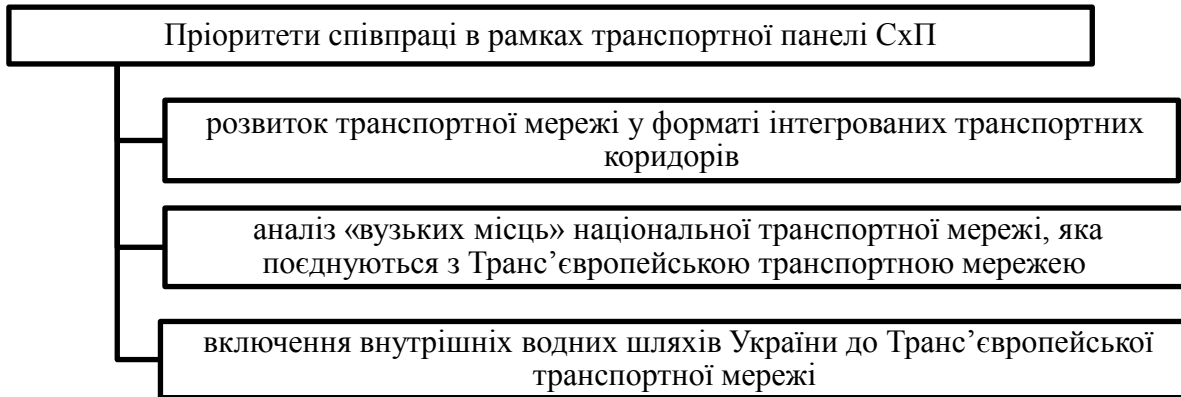

Рис.1. Пріоритети співпраці в рамках транспортної панелі СхП

Джерело: складено автором за [1].

Якщо розглядати ці напрями детальніше, то вони полягають у такому:

- розвиток транспортної мережі у форматі інтегрованих транспортних коридорів, а також «відновлення зв'язків», які фактично були втрачені у зв'язку з припиненням взаємодії в рамках пан-європейських транспортних коридорів;

- аналіз «вузьких місць» національної транспортної мережі, яка поєднуються з Транс'європейською транспортною мережею (TEN-T) мережею, підготовка інфраструктурних проектів із залученням фінансування ЄС;

- включення внутрішніх водних шляхів (ВВШ) України (р. Дніпро, р. Південний Буг та українська ділянка р. Дунай) до Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) [1].

Враховуючи досвід розвитку транспортної інфраструктури країн-членів Європейського Союзу, вітчизняні умови транспортування, ми виокремили основні напрями розвитку транспортної інфраструктури в Україні: забезпечення конкурентоспроможності транспортних послуг; інтеграція до Європейського Союзу та розвиток експорту транспортних послуг; підвищення екологічності, енергетичної ефективності транспортних процесів і безпеки транспортних перевезень; підвищення ефективності державного управління транспортуванням; розвиток транспортної інфраструктури та модернізація рухомого складу. Враховуючи ступінь впливу економічної ситуації на інвестиції в транспортну інфраструктуру України, також першочерговими завданнями є підвищення експортної орієнтованості економіки; обсягів вантажних перевезень відносно ВВП; модальної частки вантажного транспорту, обсягів вантажних перевезень залізницею, вантажних перевезень автомобільним і водним транспортом, збільшення загальних обсягів прямих іноземних інвестицій, внутрішніх інвестицій, ВВП на одну особу, чистого національного доходу, витрат на інновації тощо.

В якості напряму розвитку інтеграційних процесів на транспорті Концепцією створення кластерів в Україні відзначається інтеграція транспорту з транспортним машинобудуванням, а також з наукою через створення виробничих, інноваційно-технологічних, туристичних і транспортно-логістичних кластерів [2]. Кластером називають добровільне об'єднання підприємств та організацій, які тісно співпрацюють із науковими та освітніми установами і органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоздатності власної продукції і сприяння економічному розвитку регіону. Як правило, такі підприємства відносяться до однієї галузі (або кількох

взаємопов'язаних галузей) та знаходяться в межах однієї території. Саме ці умови (галузева та територіальна спільність, співпраця з освітніми установами та держав- на підтримка) і визначають ефективність кластеру. Важливість участі держави посилюється також тією обставиною, що в транспортній сфері для залучення великих обсягів вантажопотоків необхідна співпраця кількох держав.

Створення кластеру в окремій галузі економіки, як правило, передбачає:

1. визначення організації, яка бути представляти кластер,
2. розробку стратегії розвитку кластера (або програми підготовки стратегії),
3. розробку програми заходів щодо підвищення конкурентоспроможності кластера, проектів і програм допомоги підприємствам і просування продукції на ринки.

Створення транскордонного морського кластера полегшить інтеграцію чорноморських портів України у сучасні міжнародні логістичні мережі, актуальність яких постійно зростає в умовах більшого застосування підприємствами концепції „just in time” („точно в строк”), яка передбачає синхронізацію потреби у виробничих матеріалах та компонентах із їх постачанням. Надаючи якісний сервіс для мультимодальних перевезень, портовий комплекс України, як модуль даної мережі, отримає вигоду від залучення нових вантажопотоків.

Функціонування логістичної мережі в рамках транскордонного морського кластера забезпечить оптимальну організацію підприємств транспортного та виробничого комплексу на територіальній основі.

Упровадження кластерної моделі транскордонного співробітництва в Чорноморському регіоні, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів, також є перспективним для України в контексті реалізації її інтеграційних намірів щодо європейських структур. Проте слід зазначити, що на сьогодні в Україні відсутня загальнодержавна стратегія підвищення конкурентоспроможності регіонів України, у тому числі приморських; немає спільних із країнами ЄС заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності і забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних, зокрема приморських, регіонів у Плані дій Україна – ЄС; окрім того, прийняті нормативно-правові акти не відповідають існуючим критеріям ЄС у сфері регіональної політики (наприклад, щодо віднесення регіонів до депресивних, порядку державного фінансового стимулювання розвитку регіонів тощо) [3].

На сьогоднішній день основними перспективними центрами розвитку міжнародної транспортної інфраструктури є надпотужні морські порти Одеського узбережжя (насамперед Одеський, Чорноморський та Южний Морські торгові порти). Перший етап створення транспортного кластеру в вже пройдено – прийнято законодавче рішення про його створення та визначено базове підприємство (Одеський морський торговельний порт) – то постає необхідність в подальших кроках (рис.2).

Рис. 2. Головні елементи створення транспортного кластеру

Джерело: складено автором за [4]

Постає необхідність в подальших кроках, а саме формування тарифної політики, інформаційної забезпеченості регіону, необхідність побудови нових причалів, контейнерних терміналів, під'їзних залізничних колій, створення спільних проектів та комунікаційних програм. Адже імплементація цих кроків є основною забезпечення міжнародних транспортних перевезень в умовах зближення з ринком ЄС.

Висновки і перспективи подальших розробок. Отже, можна зробити висновок, що загальними пріоритетними напрямками розвитку та оптимізації системи міжнародного транспортного сполучення мають бути:

- демонополізація транспортної системи
- капітальний ремонт автомобільних доріг загального користування та державного значення;
- спорудження нової мережі швидкісних залізниць;
- упровадження нової техніки та сучасних технологій у галузь транспортних перевезень;
- упровадження у транспортно-дорожній галузі загальноприйнятих міжнародних стандартів;
- створення транспортного кластеру та формування тарифної політики

У разі зволікання із запровадженням ефективних заходів державної політики ймовірна неспроможність транспорту регіону забезпечити в найближчій перспективі потреби економічного зростання країни у перевезеннях, а також потреби населення у пересуванні.

Список джерел:

1. *Співробітництво Україна – ЄС у сфері транспорту* / Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/sectoral-dialogue/transport>
2. *Концепція створення кластерів в Україні. Про схвалення Концепції створення кластерів в Україні. Проект Кабінету Міністрів України. [Текст] // Офіційний вісник України. 2010. № 43. Ст. 1726.*
3. *Єрмакова О.А. Перспективи створення транскордонного морського кластера в Чорноморському регіоні* / О. А. Єрмакова // *Економіка промисловості*. - 2008. - № 4.
4. *Жарська І.О. Проблеми формування Одеського транспортного кластеру* / І.О. Жарська // *Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. – Спец. вип. Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи: у 2-х ч. - К: КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2011. – Ч. 2. - С. 55-63.*